

Taakherschikking

binnen

de

heelkunde

Dit document – opgesteld door de NVvH en NAPA – biedt praktische informatie over de inzet van de PA in de heelkunde, het wettelijke kader voor het medisch handelen door een PA en verantwoordelijkheidsverdeling chirurg-PA. Het dient als ondersteuning bij het vormgeven van de samenwerking tussen chirurgen en PA's.

Nederlandse
Vereniging voor
Heelkunde

Inhoud

Inleiding	3
Beroepskader physician assistant	3
Wettelijk kader inzet physician assistant	4
Inzetbaarheid PA in de heekunde	5
Maatwerkafspraken	7
Verantwoordelijkheidsverdeling	8
Samenwerkingsafspraken medisch handelen PA	9

Inleiding

Om de zorg goed, betaalbaar en toegankelijk te houden is de inrichting van zorg aan het veranderen. Taakherschikking – het overdragen van taken en bijbehorende verantwoordelijkheden van medisch specialisten aan andere beroepen – speelt daarin een belangrijke rol.

In het geneeskundig domein van de heilkunde vindt taakherschikking plaats tussen de chirurg en de physician assistant (PA). In samenwerking met een chirurg kan een PA diverse medische handelingen, waaronder een aantal voorbehouden handelingen, onder eigen zelfstandige bevoegdheid uitvoeren. De taken van een PA verschillen per persoon en afdeling. Ze zijn afhankelijk van de opleiding, ervaring en het werkgebied van de PA, de beleidskaders van de werkgever en de beschikbare taken. Binnen de wettelijke kaders kan het takenpakket van een PA lokaal worden vastgesteld. Bij samenwerking en herverdeling van taken in de zorg is het belangrijk afspraken te maken over de verdeling van taken en verantwoordelijkheden.

Dit document – opgesteld door de NVvH en NAPA – biedt praktische informatie over de inzet van de PA in de heilkunde, het wettelijke kader voor het medisch handelen door een PA en verantwoordelijkheidsverdeling chirurg-PA. Het dient als ondersteuning bij het vormgeven van de samenwerking tussen chirurgen en PA's. Revisie van dit document zal plaatsvinden over 5 jaar, bij aanpassing van de wet of zoveel eerder als de praktijk dit nodig acht.

Overall waar in het document met 'hij/zijn' wordt verwezen naar individuele beroepsbeoefenaren, kan ook 'zij/haar' of 'die/hen' worden gelezen.

Beroepskader physician assistant

Een PA is een BIG-geregistreerde zorgprofessional die geneeskundige zorg biedt aan patiënten binnen een medisch specialisme. Door de duale hbo-masteropleiding heeft een PA een brede geneeskundige basis en beschikt

hij over specifieke medische bekwaamheden binnen het specialisme waarin hij werkzaam is. De brede basis stelt de PA in staat om zich na de opleiding verder te ontwikkelen en werkzaam te zijn in een ander specialisme. Een PA dient te voldoen aan de (her)registratie-eisen van zowel het **BIG-register**↗ als de gestelde eisen aan werkervaring en deskundigheidsbevordering zoals omschreven in het **NAPA-kwaliteitsregister**.↗

De werkzaamheden van een PA lopen uiteen van eenvoudige basiszorg tot medisch-specialistische zorg, inclusief het uitvoeren van een aantal voorbehouden handelingen waaronder het voorschrijven van medicatie. Naast het leveren van medische zorg, zet de PA zich in om de kwaliteit en effectiviteit van zorg te verhogen. Ook het initiëren, uitvoeren en publiceren van medisch-wetenschappelijk onderzoek, medische richtlijnontwikkeling en innoveren in de zorg behoren tot het werkveld van de PA.

De zorg die een PA levert, kan de PA op eigen naam en eigen AGB-code registreren. Regels en nadere toelichting hiervoor staan beschreven in de **Fact-sheet Registratie van zorg bij taakherschikking**↗.

Zie voor meer informatie op www.napa.nl↗ en in het **beroepsprofiel physician assistant**↗.

Wettelijk kader inzet physician assistant

Vanuit de Wet BIG en de AMvB het **Besluit 'Opleidingseisen en deskundigheidsgebied physician assistant'**↗ is een PA zelfstandig bevoegd om gangbare medische handelingen te verrichten binnen het deelgebied van de geneeskunde waarin de PA is opgeleid. Tot deze handelingen behoren onder andere het onderzoeken, diagnose stellen, behandelen en begeleiden van patiënten met veelvoorkomende aandoeningen.

Daarnaast is een PA zelfstandig bevoegd tot het uitvoeren van een aantal voorbehouden handelingen, te weten:

- het verrichten van heelkundige handelingen;
- het verrichten van katheterisaties;
- het geven van injecties;
- het verrichten van puncties;

- het verrichten van electieve cardioversie;
- het toepassen van defibrillatie;
- het verrichten van endoscopieën;
- het voorschrijven van UR-geneesmiddelen.

Voorbehouden handelingen waartoe de PA bevoegd is, mag de PA **delegeren** aan een andere zorgprofessional. Uitzondering hierop is het voorschrijven van UR-geneesmiddelen: dit mag niet door een PA worden gedelegeerd. Er zijn ook voorbehouden handelingen waarvoor de PA geen zelfstandige bevoegdheid heeft gekregen vanuit de Wet BIG. Deze handelingen mag de PA uitvoeren onder supervisie van een zorgprofessional aan wie de bevoegdheid in de Wet BIG is toegekend. Zie hiervoor ook het **KNMG Overzicht beroepen en voorbehouden handelingen Wet BIG**.

Uitvoeringsvoorwaarden voorbehouden handelingen

Voor het zelfstandig uitvoeren van de voorbehouden handelingen die in de wet aan de PA zijn toegewezen gelden aanvullende uitvoeringsvoorwaarden. Namelijk handelingen die:

- voorspelbaar en van beperkte complexiteit zijn;
- routinematig en conform landelijk geldende richtlijnen en standaarden kunnen worden verricht;
- binnen het deskundigheidsgebied vallen waarin de PA is opgeleid.

De PA is uitsluitend bevoegd als hij ook bekwaam is. Aangezien bekwaamheid individueel bepaald is, zal het mogen uitvoeren van een voorbehouden handeling in het concrete geval ook daarvan afhangen.

Voor het uitvoeren van de 'voorbehouden handelingen' geldt dat de PA een samenwerkingsverband heeft met een arts(-specialist) en werkafspraken maakt over het uitvoeren van voorbehouden handelingen.

Inzetbaarheid PA in de heekunde

De PA is inzetbaar binnen de volledige breedte van de heekunde of een specifiek subspecialisme. De werkzaamheden van de PA worden uitgevoerd conform landelijk geldende richtlijnen, standaarden en protocollen waaronder die van de NVvH.

Welke patiëntcategorieën de PA ziet en welke behandelingen de PA zelfstandig kan indiceren en uitvoeren, worden lokaal bepaald door de functionele afspraken met de chirurg/vakgroep, de opleiding c.q. de bekwaamheid van de PA en de wettelijke bepalingen met betrekking tot de bevoegdheden van de PA.

Hieronder zijn de deelgebieden beschreven waarin de PA minimaal inzetbaar is.

Poliklinische werkzaamheden

De PA houdt zelfstandig spreekuur op een vooraf omschreven aandachtsgebied.

Preoperatief consult (nieuwe patiënt)

De PA kan zelfstandig nieuwe consulten verrichten en een operatie-indicatie binnen zijn aandachtsgebied vaststellen. Ook kan de PA ingezet worden om het preoperatieve consult te verrichten waarbij de indicatie al gesteld is in een MDO/bespreking.

Postoperatief consult (controlepatiënten)

De PA kan zelfstandig een postoperatief consult uitvoeren. Dit kan een eerste consult postoperatief zijn of een follow-up consult.

Operatieafdeling

De PA is inzetbaar op de operatieafdeling. Hierbij kan de PA een aantal heekundige handelingen zelfstandig uitvoeren, mits deze aan de wettelijke uitvoeringsvoorwaarden voldoet (zie wettelijk kader). Daarnaast mag de PA assisteren bij complexe heekundige handelingen.

Poliklinische verrichtingen

De PA kan zelfstandig poliklinische verrichtingen indiceren, evalueren en uitvoeren en is onder andere inzetbaar op de flebologie, proctologie, poliklinische OK's, gipskamer en overige behandelcentra.

Klinische werkzaamheden

De PA is zelfstandig bevoegd om de volledige zorg te dragen voor de klinisch chirurgische patiënt. Hierbij is de medische basiskennis van de PA van cruciaal belang. De werkzaamheden omvatten de afdelingsvisites (zaalvisites) op de reguliere verpleegafdeling, de postoperatieve zorgunit, de step-down en chirurgische medium care. Dit kan van toepassing zijn op de dagbehandeling, verpleegafdelingen en op de gedifferentieerde heelkundige afdeling. Hierbij is de PA verantwoordelijk voor de gehele klinisch-medische zorg. De werkzaamheden omvatten alle denkbare taken om het gehele proces te bewaken en te sturen. Daarnaast kan de PA ingezet worden om klinische consulten te verrichten voor de heelkunde.

Spoedeisende zorg

Een PA kan ingezet worden in de spoedeisende zorg. Indien een PA ingezet wordt voor traumaopvang gelden dezelfde eisen als voor een ANIOS en heeft hij tenminste de ATLS-cursus afgerond. Ook kan hij op de spoedeisende hulp worden ingezet. Ook hierbij is hij zelfstandig bevoegd om diagnoses te stellen en aanvullend onderzoek of voorbehouden handeling te indiceren of uit te voeren. Daarnaast kan hij fungeren als lid van een spoedinterventieteam.

Diensten

Wettelijk gezien zijn er geen beperkingen aan het inzetten van de PA in de (ANW-)dienst, mits er mogelijkheid is tot overleg. Dit betekent dat de chirurg altijd minimaal telefonisch bereikbaar moet zijn voor overleg en, indien nodig, in huis komt.

Maatwerkafspraken

De wet biedt ruimte voor interpretatie en het maken van maatwerkafspraken over de inzet van een PA binnen de heelkunde op lokaal niveau. Naast afspraken over de werkzaamheden, waaronder de voorbehouden handelingen, is het ook wenselijk afspraken te maken over de context waarbinnen de PA zijn werkzaamheden doet. Vanuit het wettelijke kader moet een PA een samenwerkingsverband hebben met een arts(-specialist). Ook moet een PA een arts kunnen consulteren, diens hulp kunnen inroepen of naar hem verwijzen, wanneer de PA constateert dat hij handelingen moet uitvoeren die buiten zijn deskundigheidsgebied en/of competentieprofiel vallen. (Zie kader samenwerkingsafspraken)

Op lokaal niveau zijn maatwerkafspraken nodig om de **verantwoordelijkheidsverdeling**↗ tussen chirurg en PA en de werkzaamheden van de PA vast te leggen. Deze maatwerkafspraken kunnen vastgelegd worden in bijvoorbeeld het **Werkformulier Implementatie Taakherschikking**↗ van de NAPA/FMS en dienen regelmatig (minimaal jaarlijks) te worden geëvalueerd.

Verantwoordelijkheidsverdeling

■ Bestuur zorginstelling

Het bestuur van zorginstellingen is op grond van de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg (WKKGZ) eindverantwoordelijk voor de kwaliteit en veiligheid van de zorg. Het bestuur maakt heldere afspraken met (teams) van zorgverleners om verantwoorde zorg te kunnen bieden. Hiervoor zijn een goede samenwerking en afspraken over taak- en verantwoordelijkheidsverdeling tussen zorgverleners in een team, waaronder de PA, noodzakelijk.

■ PA

De PA is persoonlijk verantwoordelijk voor de werkzaamheden die hij uitvoert. Protocollen, richtlijnen, regels, normen en waarden dienen hierbij als leidraad. De PA valt onder het tuchtrecht voor zijn medisch handelen. Te allen tijde dient de PA de grenzen van zijn deskundigheidsgebied te respecteren.

■ Chirurg

Hoewel de PA een groot aantal (voorbehouden) handelingen zelfstandig uitvoert, is de beschikbaarheid van een chirurg voor overleg, ruggespraak of interventie een voorwaarde om binnen de heilkunde te werken. Onderscheid wordt gemaakt tussen de chirurg die **regiebehandelaar** is en een chirurg die voor collegiaal overleg op verzoek van de PA beschikbaar is. Er is geen limiet aan het aantal chirurgen die een PA kan consulteren. Binnen een ziekenhuis zal deze rol door verschillende chirurgen vervuld kunnen worden; per dag of dienst wordt vastgesteld wie die rol heeft.

Samenwerkingsafspraken medisch handelen PA

Maak samenwerkingsafspraken over minimaal de onderstaande onderwerpen. De lijst is niet uitputtend, maar dient als hulpmiddel, die naar eigen inzicht aangevuld kan worden.

Takenpakket

- Maak met elkaar afspraken over het medisch handelen van de PA. Voor het lokaal uitgekozen takenpakket moet de PA een aantoonbare ervaring hebben opgebouwd. Aan de hand van de thematische indeling zoals gebruikt binnen de opleiding heilkunde (Scherp), kan per thema worden aangegeven of de individuele competentie en deskundigheid voldoende is voor zelfstandige uitvoering. De PA is wettelijk bevoegd beperkt-complexe handelingen te verrichten. Chirurgische ingrepen die als meer complex worden beschouwd, omvatten onder andere intracranieële, intra-thoracale,

intra-abdominale ingrepen en grote gewrichtsingenrepen. Daarnaast worden ook katheterisaties, puncties en endoscopieën met een hoog risico op orgaanperforatie als complex beschouwd. Het is mogelijk om meer ervaren PA's sommige van deze handelingen te laten verrichten, mits er een aangetoonde en vastgelegde bekwaamheid is.

- Leg de individuele afspraken helder en overzichtelijk vast. Hiervoor kan gebruikt worden gemaakt van het [Werkformulier Implementatie Taakherschikking](#).

Consultatie

- Maak met elkaar afspraken over mogelijkheden voor consultatie. Dit kan op basis van directe aanwezigheid of telefonische bereikbaarheid. Een PA dient te allen tijde te (kunnen) overleggen met een chirurg bij twijfel over alarmsignalen, ernstige diagnoses en calamiteiten. In het geval van spoedgevallen dient de chirurg binnen de lokaal geldende tijdsperiode lijfelijk bij de PA aanwezig te kunnen zijn.
- Waarborg de beschikbaarheid van een chirurg voor consultatie, waarbij de beschikbare chirurg BIG-geregistreerd dient te zijn.

Deskundigheidsbevordering

- Maak met elkaar afspraken over de financiële ondersteuning voor de inschrijving in het NAPA-kwaliteitsregister en het toekennen van een passend scholingsbudget. Stel de PA in de gelegenheid om de benodigde 200 accreditatiepunten in 5 jaar te behalen voor deskundigheidsbevordering, conform de beleidsregels (her)registratie van NAPA. De PA blijft verantwoordelijk voor het behalen van voldoende geaccrediteerde nascholing en het behoud van registratie in zowel het NAPA-kwaliteitsregister als het BIG-register.

Evaluatie

- Evalueer regelmatig, minimaal jaarlijks, de samenwerkingsafspraken tussen de PA en de chirurg(en). De werkervaring van een PA kan in de loop der tijd veranderen, waardoor bijvoorbeeld afspraken over het takenpakket bijgesteld dienen te worden.
- Neem de samenwerking tussen de PA en de chirurg integraal mee in de kwaliteitsvisitaties van de chirurg/vakgroep.

Uitgave NVvH en NAPA:

www.heelkunde.nl

www.napa.nl